

Архітектура

УДК 711.4:504(045)

Шеліган Тетяна Вадимівна

магістрант

Національного авіаційного університету у

Дорошенко Юрій Олександрович

доктор технічних наук., професор

Національний авіаційний університет

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОТЕДЖНИХ ЕКОПОСЕЛЕНЬ

***Анотація.** У статті розглянуто принципи формування котеджних екопоселень, що принципово змінює якість житла, улаштування виробничих, житлових та громадських зон й практично докорінно змінює структуру життєдіяльності, задовольняючи розширене число повсякденних потреб населення.*

Досліджено особливості функціонального та архітектурно-художнього формування структурних елементів середовища індивідуальної житлової забудови.

***Ключові слова:** котеджні екопоселення, екомісто, проектування, екологія.*

Постановка проблеми. З початком другого десятиліття 21-го століття екологічність стала одним з базових орієнтирів розвитку суспільства. Забезпечення населення зручними умовами проживання як на рівні помешкання, так і на рівні житлової забудови завжди було одним із найважливіших завдань архітектури. З'явилися нові тенденції щодо розвитку малоповерхового індивідуального житлового будівництва в Україні з розвитком технологій будівництва.

На сьогоднішній день при вирішенні житлової проблеми домінуюче значення має кількісне зростання індивідуальної житлової забудови, до якої з часом ставитимуться вимоги щодо підвищення якості, зокрема екологічного розташування котеджних *екопоселень*.

Питання організації процесів повсякденної рекреації в котеджному поселенні стають особливо актуальними у зв'язку з прогресуючою урбанізацією та супутніми проблемами, зокрема, з погіршенням стану здоров'я міського населення.

Проектування котеджних екопоселень надає ряд переваг над типовою забудовою міського середовища. Розташування екопоселення розв'язує такі проблеми як критичний екологічний стан та велика щільність населення, які є типовими для сучасного міста. Планування розробляється таким чином, щоб композиція і розташування ефективно використовували ландшафт та кліматичні особливості задля функціонування відновлювальних джерел енергії.

Екопоселення проектується з урахуванням соціальних потреб населення, які прагнуть максимально зменшити споживання енергії за рахунок природних ресурсів. Рекреаційний міський простір має нейтралізувати негативний вплив урбанізованого середовища. Екопоселення створює комфортні умови для якісного рівня житлового фону за рахунок модернізації та раціонального проектування екологічної складової житлових груп.

Зважаючи на виявлену соціальну проблему, актуальним і суспільно важливим виявляється питання пошуку ефективних архітектурно-планувальних рішень проектування котеджних екопоселень.

Метою дослідження виявити теоретичні засади архітектурного проектування котеджних екопоселень на основі виявлених архітектурно-планувальних вимог і теоретичних аспектів проектування даного типу житла.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми. Аналіз світової літератури та проектних рішень європейського досвіду будівництва екопоселень виявив велику різноманітність у типологічній структурі проектування [1], [2], та їх особливості планування у різних варіантах навколишнього середовища [3].

Основна частина. В останні десятиліття ріст міст змінив вигляд оточуючого нас світу і створює при цьому абсолютно нові умови життя. Постає розуміння нової якості зручного житла, яке залежить від соціально-екологічного комфорту для житлової забудови. Розв'язанням містобудівної проблеми розселення населення за деурбаністським підходом може стати проектування екопоселень (рис.1). Розвиток промислових та виробничих зон, які обслуговують міське населення швидкими темпами погіршують стан екології.

Існує *дві концепції розвитку міст*: урбаніста і деурбаністська - різниця проявляється в тому, що урбаністський підхід передбачає вирішувати екологічні проблеми сучасного міста за рахунок концентрації населення, тоді як в деурбаністському підході це робиться за рахунок розосередження людей в природному середовищі.

Рис. 1. Приклад котеджного екопоселення. Латвія, Агатциемс, «Місто сонця».

Фото 2016 р.

Екопоселення – це містобудівне утворення, громада якого змінила всі базові вектори своєї життєдіяльності створюючи самоорганізоване суспільство, яке живе за цілковито новими альтернативними підходами до мінімальної залежності використання енергії. У цих екопоселеннях реалізуються норми відповідальності, солідарності, взаємодопомоги, турботливого ставлення одне одного і до природи. Екопоселення, які останнім часом все частіше виникають у різних регіонах планети, поєднують вирішення концептуальних ідей :екологічної, соціальної, культурної і духовної [1].

Під час розгляду питання ефективності функціонування зон колективного користування в структурі містечка, найперше потрібно розглядати норми проектування котеджного міста. Тобто раціональне проектування розміщення індивідуальних будинків щодо центрів технічного обслуговування.

Наступним етапом є залучення екологічних аспектів проектування. Головні вимоги екоутворень є мінімальна залежність від загальнодержавних ресурсів за рахунок створення відновлювальних джерел.

Третій етап – врахування складності рельєфу з найвигіднішим розміщенням відновлювальних станцій енергії. Від планування містечка повністю залежить практичність і доцільність проектування даного котеджного поселення.

Під час підходу до проектування містобудівної концепції екомістечка потрібно врахувати умови:

- обміні технологіями,
- розумному споживанні ресурсів,
- органічному землеробство,
- використанні екологічно чистих технологій.

Під час створення архітектурної композиції потрібно розв'язувати задачі з проектуванням та планувальними особливостями.

До локальних архітектурно-художніх умов формування котеджних екомістечок потрібно віднести:

- ✓ *умову концептуальної єдності*, що визначає необхідність досягнення початкового задуму архітектурно-художнього рішення індивідуальної малоповерхової житлової забудови в цілому (котеджне містечко) та її елементів, що обумовлюється доцільністю будівництва та однорідністю середовища;
- ✓ *умову поступової інтеграції* ековимог до містечка передбачає формування функціональної структури котеджів, що передбачає наявність зон домінуючих та супроводжуваних функцій. Концентрація масштабу зон збільшується від верхнього до нижнього рівня ієрархії;
- ✓ *умову автономності композиційних рішень* індивідуальних ділянок характеризується індивідуальним підходом до застосування широкого спектру прийомів формування індивідуальної ділянки на гірському рельєфі та доступністю до відновлювальних джерел енергії. Застосовується використання різноманітних стильових елементів благоустрою й дизайну в рамках фіксованих меж, які відділяють індивідуальні зони від оточення.

Під час проектування котеджного екомістечка враховується особливості рельєфу і реалізуються широкий набір норм екологічної архітектури та будівництва, які підлаштовані під даний тип середовища: енергозбереження, сонячна енергетика, автономні системи життєзабезпечення, інтенсивне сільське господарство і садівництво, екологічно чисті будівельні матеріали з урахуванням їх подальшого рециклінгу, введення соціалізація середовища проживання і т. д. [2], що надає статус екоміста даному поселенню.

Проектування екопоселення здійснюється на основі сукупності вимог до проектування, розроблених для забезпечення переходу до сталого розвитку:

- енергоефективність будівель;
- енергозберігаючі технології та відновлювані та альтернативні джерела енергії;
- екологічно чисті будівельні матеріали;
- скорочення потреб в автомобілях і заохочення пішоходів, використання велотранспорту та інших альтернативних видів транспорту;
- обмеження зростання і контроль за ростом котеджного містечка(у зв'язку з особливостями рельєфу і зберігання екофонду);
- посилення ролі архітектурно-просторового планування містечка;
- охорона зелених зон;
- мінімізація споживання ресурсів;
- мінімізація виробництва відходів;
- рециклінг і повторне використання відходів;
- відсутність багатоповерховості житлових будинків.

В основі функціональної структури рекреаційного середовища екопоселення лежить система зв'язків між рекреаційними процесами на індивідуальних ділянках, зонах колективного користування та зонах, що обслуговують місто.

В "зелених" будинках запроектовано використовувати тільки поновлювані джерела енергії гарячої води і опалення: вітрогенератори, геотермальні насоси, фотоелектричні або сонячні системи. Надлишки енергії збираються в накопичувачах, щоб згодом використовуватися для обігріву житла.

Архітектурно-планувальним рішенням всі системи життєдіяльності - замкнуті, без зв'язку із зовнішніми джерелами. Будинок повністю автономний і не залежить від комунальних служб. Цей критерій є головним показником ступеня функціональної досконалості системи, що відображає

об'єктивний характер прагнення екопоселення автономно існувати в даному середовищі.

Для екопоселень необхідно передбачити розробку «схеми художнього оздоблення» середовища. Наявність цієї схеми дає змогу шляхом підбору на принципах єдності та своєрідності елементів благоустрою, кольорового рішення, засобів озеленення, сучасних та традиційних малих архітектурних форм програмувати такі характеристики середовища котеджного містечка як: емоційно-асоціативні, художньо-композиційні, соціально-функціональні.

Висновки. В наш час людство переймається проблемами свого здоров'я та забруднення навколишнього середовища. Як показує досвід із вітчизняного та зарубіжного проектування та будівництва, екопоселення – позитивна тенденція в сучасному суспільстві, яка створює нову якість життя для людей, який поєднує весь спектр послуг та комфортність населення. Котеджне екопоселення – це сучасне місто з усіма його функціями. Переваги екоміст послаблює позиції існуючої містобудівної планувальної система.

Література

1. Популях С. М. Деурбанізація / Сергій Миколайович Популях. – Київ: Українська Столиця, 2007. – 260 с.
2. Кулинич П. І. Земля для заміських котеджних містечок: Правові питання / Павло Іванович Кулинич. – Київ, 2007. – 346 с. – (Юридичний журнал).
3. Самойлова І. Особливості українського котеджу [Електронний ресурс] / Ірина Самойлова // Юридичний журнал. – 11. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kansas.ua>.